

Jogi háttér

A Cseh Köztársaságban a fizetésképtelenségi eljárásokat elsősorban a fizetésképtelenségről és a fizetésképtelenségi eljárásról szóló 182/2006. sz. törvény (*Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení*) (a továbbiakban: a fizetésképtelenségről szóló törvény) szabályozza, amelynek háttérét a polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény (*Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád*) adja.

Egy másik fontos jogszabály a felszámolókról szóló 312/2006. sz. törvény (*Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích*), amely (a fizetésképtelenségről szóló törvénnyel együttesen) kialakítja a felszámolóbiztosítási hivatás jogi szabályozását.

E rendelkezések jelenleg hatályos változata megtalálható a közigazgatási portálon (*Portál veřejné správy*): <https://portal.gov.cz/app/zakony/>.

1 Ki ellen indítható fizetésképtelenségi eljárás?

Fizetésképtelenségi eljárás természetes személyekkel és jogi személyekkel szemben is kezdeményezhető, függetlenül attól, hogy üzleti vállalkozások-e.

A fizetésképtelenségi eljárások egyes típusai (csődeljárás, reorganizáció, adósságkönnyítés) eltérnek egymástól a megcélzott jogalanyok tekintetében. Míg a csődeljárás lefolytatása iránti kérelem valamennyi jogalany ellen benyújtható, a reorganizáció kizárólag üzleti vállalkozásokra vonatkozik, az adósságkönnyítés pedig elsősorban nem üzleti jogalanyokra (lásd lent).

Fizetésképtelenségi eljárás nem indítható az állam, a helyi önkormányzatok ellen, választások során politikai pártokkal és mozgalmakkal szemben, illetve egyes más, elsődlegesen közjogi jellegű jogalanyokkal szemben sem. A pénzügyi intézményekre és biztosító társaságokra különleges szabályok vonatkoznak.

2 Mik a fizetésképtelenségi eljárás megindításának feltételei?

Fizetésképtelenség vagy fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet

A fizetésképtelenségi eljárás olyan bírósági eljárás, amely az adós fizetésképtelenségével vagy fizetésképtelenséggel fenyegető helyzetével foglalkozik, valamint azzal, hogy miként kezeljék azt. Az alapfeltétel tehát a fizetésképtelenség vagy fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet fennállása.

Az adós fizetésképtelen, ha (*ezek kumulatív feltételek*):

az adósnak több hitelezője van;

az adósnak 30 napnál régebben lejárt pénzbeli kötelezettségei vannak;

az adós nem képes teljesíteni e kötelezettségeket.

Az adósságot akkor tekintik fizetésképtelenségnek, ha adósságai jelentős hányadát nem törlesztik vagy ha az ilyen kötelezettségeket az esedékességtől számított három hónapon belül nem rendezik, illetve, ha az adóssal szemben fennálló pénzbeli követelés nem hajtható be végrehajtás vagy lefoglalás útján. Az üzleti vállalkozásnak minősülő adós (akár természetes, akár jogi személy) akkor is fizetésképtelen, ha túlzottan eladósodott. Az adósok akkor túlzottan eladósodtak, ha több hitelezőjük van és kötelezettségeik összege meghaladja vagyonuk értékét.

A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet olyan helyzet, amelyben valamennyi körülményt figyelembe véve észszerűen feltételezhető, hogy az adósok nem lesznek képesek megfelelő módon és időben teljesíteni pénzbeli kötelezettségeik lényeges részét.

A fizetésképtelenségi eljárások típusai

A cseh jog az adós fizetésképtelensége vagy fizetésképtelenséggel fenyegető helyzete kezelésének három alapvető módját különbözteti meg:

csődeljárás (*konkurs*);

reorganizáció (*reorganizace*);

adósságkönnyítés (*odlužení*).

A fizetésképtelenségről szóló törvény nem határozza meg, hogy a különböző fizetésképtelenségi módszerek közül egy adott adósnak melyiket kell igénybe vennie, hanem nyitva hagyja a választás lehetőségét. A csődeljárás mellett létezik egy rehabilitációs elem is (reorganizáció és adósságkönnyítés). Az adós fizetésképtelenségének kezeléséhez megfelelő módszer kiválasztásánál a hitelezők számára lehetséges legjobb eredményt kell figyelembe venni.

A **csődeljárás** a fizetésképtelenség kezelésének általános módja, amely esetén egy csődeljárást elrendelő végzés alapján a hitelezők megalapozott követeléseit nagyrészt a vagyon értékesítésének bevételeiből fedezik. Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a ki nem elégített követelések vagy azok részei nem évülnek el. A csődeljárás módszerét alkalmazzák minden olyan esetben, ha nincs lehetőség a reorganizáció vagy az adósságkönnyítés mint enyhébb eljárások alkalmazására az adóssal szemben, vagy abban az esetben, ha az eljárás során egyértelművé válik, hogy ezek a módszerek nem folytathatók tovább.

A **reorganizáció** az üzleti vállalkozásnak minősülő adósok fizetésképtelensége vagy fizetésképtelenséggel fenyegető helyzete kezelésére vehető igénybe. A reorganizáció az üzleti tevékenység átszervezésével jár. Általában az az elvárás, hogy a hitelezői igényeket folyamatosan elégítsék ki, miközben az adós vállalkozása továbbra is működik, a fizetésképtelenségi bíróság által jóváhagyott reorganizációs terven alapuló, az irányítás újraélesztését célzó intézkedésekkel összhangban. A hitelezők figyelemmel kísérik a terv előrehaladását.

Az **adósságkönnyítés** a fizetésképtelenség vagy fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet kezelésének módja olyan adósok tekintetében, akiknek lényegileg nincsenek üzleti adósságaik, és ha jogi személyek, akkor nem üzleti vállalkozások. E fizetésképtelenségi módszer nyitottabb a szociális megfontolásokra, mint a gazdasági szempontokra. A cél az, hogy „új kezdetet” biztosítsanak az adósok számára, és hogy arra ösztönözzék őket, hogy aktívan vegyenek részt adósságaik visszafizetésében, legalább a tervezett 30%-os szintig, amennyiben a hitelezők nem biztosítottak. Az az alapfeltevés, hogy a biztosított hitelezők követeléseit a biztosítékból fedezik. Párhuzamos cél a szociális válsághelyzetben lévő személyek rehabilitációjára fordított közkiadások csökkentése. Az adósságkönnyítés a fizetésképtelenségi vagyon értékesítésével, a visszafizetési ütemezéssel, vagy ezek kombinációjával érhet véget.

Ki indíthat fizetésképtelenségi eljárást?

A fizetésképtelenségi eljárás csak a kérelem benyújtását követően indítható meg. Az eljárás azon a napon kezdődik, amikor a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem beérkezik az ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságra. A fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelmet adósok és hitelezők egyaránt benyújthatják, kivéve a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet esetét, amelynél csak az adós nyújthatja be a kérelmet.

Az üzleti vállalkozásnak minősülő adósok (legyenek akár természetes személyek, akár jogi személyek) haladéktalanul kötelesek fizetéseképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelmet benyújtani, miután tudomást szereztek, vagy megfelelő gondossággal mellett tudomást szerezhettek volna fizetéseképtelenségükről.

A csődeljárás megindítása

A fizetéseképtelenségi bíróság külön döntésként a csődeljárás megindító végzést hoz. Kivételes esetekben e döntés összekapcsolódhat a fizetéseképtelenséget megállapító határozattal (amennyiben az adós olyan személy, amely nem vehet igénybe reorganizációt vagy adósságkönnyítést). A csődeljárás hatálya akkor kezdődik, amikor a csődeljárás megindító végzést közzéteszik a fizetéseképtelenségi nyilvántartásban.

A reorganizáció megindítása

A reorganizáció a fizetéseképtelenségi bíróság engedélyével indul meg, amelyet az adós vagy egy nyilvántartott hitelező kérelmére ad meg.

A reorganizációra akkor adható engedély, ha *(ezek nem kumulatív feltételek)*:

a fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelmet megelőző számviteli időszakban az adós teljes évi nettó bevétele legalább 50 000 000 CZK volt, vagy az adósnak legalább 50 alkalmazottja van; vagy

az adós a fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelemmel együtt vagy legkésőbb a fizetéseképtelenséget megállapító határozat kézbesítésének időpontjában legalább a biztosított hitelezők fele (a követelések összesített összege alapján számítva) és legalább a nem biztosított hitelezők fele (szintén a követelések összesített összege alapján számítva) által támogatott reorganizációs tervet nyújt be a fizetéseképtelenségi bíróságnak.

A reorganizáció elfogadhatatlan, ha az adós csődeljárás alatt álló jogi személy, értékpapír-forgalmazó vagy külön jogszabály alapján árutőzsdei kereskedelemre felhatalmazott jogalany.

A fizetéseképtelenségi bíróság akkor engedélyezi a reorganizációt, ha a megfelelő jogszabályi feltételek fennállnak. A határozat ellen fellebbezésnek helye nincs.

A fizetéseképtelenségi bíróság elutasítja a reorganizáció engedélyezése iránti kérelmet, ha: a) az összes körülményt figyelembe véve ésszerűen feltételezhető a csalárd szándék fennállása; b) a kérelmet olyan személy nyújtotta be ismételt, akinek a reorganizáció engedélyezése iránti korábbi kérelmét a bíróság már elbírálta; vagy c) a kérelmet hitelező nyújtotta be, de azt a hitelezői gyűlés nem hagyta jóvá. Az ilyen döntésekkel szemben csak a kérelem benyújtója terjeszthet elő fellebbezést.

Az adósságkönnyítés megindítása

Az adósságkönnyítés iránti kérelmet az adós nyújtja be egy formanyomtatványon, szükség esetén a fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelemmel együtt (ha valamely hitelező nem kezdeményezett fizetéseképtelenségi eljárást).

Az adósságkönnyítés iránti kérelemnek és mellékleteinek tartalmaznia kell különösen az adós múltbeli és jövőben várható bevételeire vonatkozó adatokat, a vagyonelemek listáját és a kötelezettségek listáját. Amennyiben valaki az adósságrendezési feltételeknek való megfelelés érdekében kész ajándékozni az adós részére, illetve ha valaki kész az adósságrendezés tartama alatt rendszeres pénzbeli juttatást nyújtani az adós részére, akkor az adós az adósságkönnyítés iránti kérelemhez csatolja a megfelelő ajándékozási okiratot, illetve a jövedelmi megállapodást.

A fizetéseképtelenségi bíróság akkor engedélyezi az adósságkönnyítést, ha teljesültek a feltételek. A bíróság elutasítja az adósságkönnyítés iránti kérelmet, ha az összes körülményt figyelembe véve ésszerűen feltételezhető a csalárd szándék fennállása, vagy ha az adósságkönnyítés eredményeként a nem biztosított hitelezők követeléseik 30%-ánál kevesebbet kapnának (kivéve, ha ehhez hozzájárulnak). A fizetéseképtelenségi bíróság akkor is elutasítja az adósságkönnyítés iránti kérelmet, ha az eljárás addigi eredményei azt mutatják, hogy az adós a fizetéseképtelenségi eljárásban kötelezettségei teljesítése során gondatlanul vagy hanyagul járt el. Kizárólag az adós jogosult fellebbezni a kérelem elutasításával szemben.

Mikortól fejti ki joghatásait a fizetéseképtelenségi eljárás megindítása?

A fizetéseképtelenségi eljárás megindításának joghatásai a fizetéseképtelenségi eljárás megindításáról szóló közlemény fizetéseképtelenségi nyilvántartásban való közzétételével kezdődnek (lásd lent). Jogszabály valamely fizetéseképtelenségi módra vonatkozó eltérő rendelkezése hiányában az eljárás megindításának joghatásai a fizetéseképtelenségi eljárás végéig állnak fenn.

Ideiglenes intézkedések a fizetéseképtelenséget megállapító határozat meghozataláig

Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a fizetéseképtelenségi bíróság hivatalból ideiglenes intézkedéseket rendelhet el a fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelemmel kapcsolatos határozata meghozataláig. Aki olyan ideiglenes intézkedést kérelmez, amelyet a fizetéseképtelenségi bíróság egyébként hivatalból is meghozhat, nem köteles biztosítékot nyújtani. Az ideiglenes intézkedést kérő adós nem köteles biztosítékot nyújtani.

Az ilyen ideiglenes intézkedések révén a fizetéseképtelenségi bíróság többek között:

ideiglenes vagyonkezelőt jelölhet ki;

korlátozhatja a fizetéseképtelenségi eljárás megindításához kapcsolódó egyes joghatásokat;

bármelyik fizetéseképtelenségi eljárás iránti kérelmet benyújtó felet kötelezheti az adós által elszenvedett kár vagy egyéb veszteség kompenzációjára alkalmas biztosíték nyújtására.

Fizetéseképtelenségi nyilvántartás

A fizetéseképtelenségi eljárásokat közzéteszik az igazságügyi minisztérium (*Ministerstvo spravedlnosti*) által fenntartott fizetéseképtelenségi nyilvántartásban.

Ez az elektronikus közigazgatási információs rendszer a <https://sir.justice.cz/> címen érhető el.

A fizetéseképtelenségi nyilvántartás létrehozásának elsődleges oka, hogy a fizetéseképtelenségi eljárások a lehető legnagyobb mértékben nyilvánosak legyenek, annak érdekében, hogy figyelemmel lehessen kísérni az előrehaladásukat. A nyilvántartást arra használják, hogy közzétegyék a fizetéseképtelenségi bíróság fizetéseképtelenségi eljárásokban és kapcsolódó jogvitákban hozott határozatait, a benyújtott iratokat és egyéb adatokat, amennyiben azt a fizetéseképtelenségről szóló törvény előírja, vagy a fizetéseképtelenségi bíróság elrendeli.

A fizetéseképtelenségi nyilvántartás (bizonyos adatoktól eltekintve) nyilvános és bárki jogosult annak tanulmányozására, abból másolatok és kivonatok készítésére.

Amellett, hogy információforrásként szolgál, a fizetéseképtelenségi nyilvántartás létfontosságú szerepet játszik az okiratok kézbesítésében is – a legtöbb bírósági döntés és egyéb dokumentum kézbesítésének eszköze. A fizetéseképtelenségi eljárásról szóló értesítés rendszerint a kérelem benyújtásától számított két órán belül megjelenik a fizetéseképtelenségi nyilvántartásban (a bírósági munkaidő alatt). Ezt követően minden bírósági döntést és egyéb dokumentumot közzétesznek a fizetéseképtelenségi nyilvántartásban. Ez mindenki számára betekintési lehetőséget biztosít a Cseh Köztársaságban folyó fizetéseképtelenségi eljárásokba.

3 Mely a vagyontárgyak képezik a fizetéseképtelenségi eljárás alá vont vagyon részét? Miként kezelik az adós által a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követően szerzett vagy rá háramló vagyontárgyakat?

Fizetéseképtelenségi vagyon

Amennyiben az adós nyújtja be a fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelmet, a fizetéseképtelenségi vagyon az adósnak a fizetéseképtelenségi eljárás megindításához kapcsolódó joghatások beálltakor meglévő vagyoni elemeit, valamint az adós által a fizetéseképtelenségi eljárás során szerzett vagyontárgyakat tartalmazza.

Amennyiben a fizetésképtelenség megállapítása iránti kérelmet valamelyik hitelező nyújtja be, a fizetésképtelenségi vagyon az adósnak a fizetésképtelenségi bíróság által elrendelt, az adós vagyonával való rendelkezésének jogát (részben vagy egészben) korlátozó ideiglenes intézkedés joghatásai beálltának időpontjában meglévő vagyoni elemeit, az adósnak az adós fizetésképtelenségére vonatkozó határozatok időpontjában meglévő vagyoni elemeit, valamint az adós által a fizetésképtelenségi eljárás során, az e határozatokat joghatásainak beálltát követően szerzett vagyontárgyakat tartalmazza.

Amennyiben az adós a vagyontárgyának társtulajdonosa, az ilyen tulajdonban fennálló részesedése képezi részét a fizetésképtelenségi vagyonnak. E vagyontárgyak akkor is a fizetésképtelenségi vagyon részét képezik, ha az adós házassági közös vagyonának részei.

Az adóson kívüli személyek vagyontárgyai akkor képezik a fizetésképtelenségi vagyon részét, ha ezt jogszabály előírja, különösen, ha azok hatálytalan jogügyletek ellenszolgáltatásai. A vagyonértékesítés szempontjából az ilyen tulajdon az adós vagyona részének tekintendő.

Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a fizetésképtelenségi vagyon elsősorban készpénzből, ingóságokból és ingatlanokból, gépekből és berendezésekből, betétkönyvekből, letéti jegyekből és egyéb formájú letétekből, részvényekből, váltókból, csekkékből és egyéb értékpapírokból, részesedésekből, az adós pénzbeli és nem pénzbeli követeléseiből (beleértve a függő és a még le nem járt követeléseket is), az adós munkabéréből, fizetéséből, jutalmaiból, valamint az adós munkaviszonyra tekintettel járó díjazása helyébe lépő jövedelemből, egyéb jogokból, továbbá a pénzben kifejezhető értékű egyéb vagyontárgyakból áll. A fizetésképtelenségi vagyon kiterjed az olyan tételekre is, mint a fenti vagyoni elemekhez kapcsolódó kamatok, nyereség, gyümölcsök és hasznok.

Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a végrehajtási vagy lefoglalási eljárás keretében le nem foglalható vagyontárgyak nem képezik részét a fizetésképtelenségi vagyonnak. A kérdést a 99/1963. sz. törvény, vagyis a polgári perrendtartás szabályozza. Az adós vagyontárgyai közül a végrehajtás alól mentesek azok a vagyontárgyak, amelyekre az adósnak a saját maga és családtagjai anyagi szükségleteinek kielégítése és munkaköri feladatai ellátása érdekében azonnal szüksége van, valamint azok a tételek, amelyek értékesítése a jó erkölcsbe ütközne (különösen a mindennapi ruházat, a szokásos háztartási felszerelések, a jeggyűrűk és egyéb hasonló tárgyak, az egészségügyi felszerelés és az egyéb olyan elemek, amelyekre az adósnak betegség vagy fizikai fogyatékosság miatt van szüksége, az egyéni létminimum kétszeresének megfelelő készpénz, valamint a kedvtelésből tartott állatok). Az adós üzleti tevékenysége során használt vagyontárgyak ugyanakkor a fizetésképtelenségi vagyon körébe tartoznak. Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a fizetésképtelenségi vagyonnak nem képezik részét az olyan vagyontárgyak, amelyekkel külön jogszabály alapján csak meghatározott céllal lehet rendelkezni (például központi kormányzati vagy helyi önkormányzati költségvetésből, illetve állami alapból származó céltámogatások és visszatérítendő támogatások).

Az adós által a fizetésképtelenségi eljárás megindítását követően megszerzett, illetve ezt követően rá szállt vagyontárgyak

Általános jelleggel az adós által a fizetésképtelenségi eljárás megindítását követően megszerzett, illetve ezt követően rá szállt vagyontárgyak részét képezik a fizetésképtelenségi vagyonnak; az alkalmazott fizetésképtelenségi módszertől függően ez módosulhat. Az adósok a fizetésképtelenségi vagyon tárgyaival csak akkor rendelkezhetnek, ha ennek során tiszteletben tartják a fizetésképtelenségi eljárás konkrét szakaszának és a kiválasztott fizetésképtelenségi módszernek a követelményeit.

4 Milyen jogok illetik meg az adóst, illetve a fizetésképtelenségi szakértőt?

A felszámolóbiztos (vagyonfelügyelő) feladata és jogállása

A felszámolóbiztos (vagyonfelügyelő) elsődleges feladata az adós fizetésképtelenségi vagyonának kezelése, valamint a kapcsolódó és egyéb jogviták kezelése. A felszámolóbiztos (vagyonfelügyelő) célja az, hogy elérje a hitelezők arányos, gyors, gazdaságos és lehető legmagasabb szintű kielégítését. A felszámolóbiztosok (vagyonfelügyelők) kötelesek lelkiismeretesen és a megfelelő gondossággal ellátni feladatukat. Meg kell tenniük minden tőlük ésszerűen elvárható lépést annak érdekében, hogy a lehető legnagyobb mértékben kielégítsék a hitelezőket. A hitelezők közös érdekeit saját érdekeik és mások érdekei elé kell helyezniük.

A csődeljárás során a felszámolóbiztos felhatalmazást kap arra, hogy rendelkezzen a vagyonnal, valamint, hogy gyakorolja az adós jogait és teljesítse kötelezettségeit a vagyonnal kapcsolatos ügyekben. A felszámolóbiztos különösen gyakorolja a fizetésképtelenségi vagyonban található részvényekhez kapcsolódó részvényesi jogokat, gyakorolja a munkáltatói jogokat az adós munkavállalóival szemben, és felel az adós üzleti tevékenységének folytatásáért, könyvvizetéséért és az adózási szabályok betartásáért. A felszámolóbiztos feladata továbbá a vagyon értékesítése.

A reorganizáció során a vagyonfelügyelő elsősorban felügyeli a birtokon belül maradó adós tevékenységét, folytatja a vagyon azonosítását és leltárt vesz fel róla, kezeli a kapcsolódó jogvitákat, összeállítja a hitelezők listáját és felveszi rá a hitelezőket, továbbá beszámol a hitelezői választmányának. A vagyonfelügyelő jár el továbbá az adós közgyűlése vagy taggyűlése helyett.

Az adósságrendezési eljárás során a vagyonfelügyelő együttműködik a fizetésképtelenségi bírósággal és a hitelezőkkel az adós és az adós tevékenységének felügyelete során, értékesíti az adós vagyontárgyait, és a visszafizetési ütemezésnek megfelelően felosztja a hitelezők között a havi kifizetéseket.

Az adós jogállása

A csődeljárásban az adósok elveszítik jogukat a vagyonuk feletti rendelkezésre, illetve a vagyonnal kapcsolatos egyéb jogok gyakorlására és kötelezettségek teljesítésére. E jog a felszámolóbiztosra száll át. A jogszabály erejénél fogva az ezen ügyekben az adósok által a vagyon feletti rendelkezés jogának a felszámolóbiztosra szállást követően teljesített jogügyletek hatálytalanok a hitelezőkkel szemben.

A reorganizáció során a vagyon az adós birtokában marad, korlátozásokkal. A fizetésképtelenségi vagyonnal való rendelkezés, illetve annak kezelése szempontjából alapvető fontosságú jogügyleteket a birtokban lévő adós kizárólag a hitelezői választmány hozzájárulásával teheti meg. Az e kötelezettséget megsértő adós felel az ezáltal a hitelezőknek okozott károkért és egyéb veszteségeikért; az adós legfőbb szervének tagjai egyetemlegesen felelnek az ilyen károkért és veszteségeikért. Az „alapvető fontosságú jogügyletek” olyan jogügyletek, amelyek jelentősen megváltoztatják a vagyon értékét, a hitelezők helyzetét vagy a hitelezők kielégítésének szintjét. A vagyonkezelő jár el az adós közgyűlése vagy taggyűlése helyett.

Az adósságrendezési eljárás során a vagyon szintén az adós birtokában marad, korlátozásokkal. Az adóst a fizetésképtelenségi bíróság, a vagyonfelügyelő és a hitelezők ellenőrzik.

5 Milyen feltételek alapján lehet beszámításokat igényelni?

Általánosságban, a beszámítást a polgári törvénykönyv szabályozza. Főszabályként, ha a feleknek azonos típusú követeléseik állnak fenn egymással szemben, bármelyik fél értesítheti a másik felet arról, hogy beszámítják követelésüket a másik fél követelésével szemben. A beszámításra onnantól kezdve lehet hivatkozni, hogy a fél jogosult mind valamely igény kielégítését követelni, mind saját tartozását megfizetni. A beszámítás eredményeként mindkét követelés megszűnik abban a mértékben, ahogy egymással megegyeznek; amennyiben teljes mértékben nem fedezik egymást, a követelés beszámítása hasonlóképpen történik, mint a teljesítés esetében. E joghatásokra akkor kerül sor, amikor a két követelés beszámításra alkalmassá válik.

A fizetésképtelenségről szóló törvény eltérő rendelkezése hiányában a fizetésképtelenségi eljárásban az adós és a hitelező kölcsönös követeléseit a fizetésképtelenséget megállapító határozat meghozatalát követően akkor számíthatók be, ha a beszámítás jogszabályi (a polgári törvénykönyvben található) feltételei a fizetésképtelenségi módszerre vonatkozó határozat meghozatala előtt teljesültek.

A fizetésképtelenségi eljárásban beszámításra nem kerülhet sor különösen akkor, ha az adós hitelezője:

a beszámítható követelés tekintetében nem vált nyilvántartott hitelezővé; vagy

a beszámítható követelést hatálytalan jogügylet eredményeként szerezte meg; vagy
a beszámítható követelés megszerzésének időpontjában tudott az adós fizetéseképtelenségéről; vagy
még meg kell fizetnie az adós lejárt követelését annak a hitelező beszámítható követelését meghaladó mértékben; vagy
a fizetéseképtelenségi bíróság által elrendelt esetekben, illetve, ha a bíróság ideiglenes intézkedést hozott.

6 Milyen hatást gyakorol a fizetéseképtelenségi eljárás azokra a hatályos szerződésekre, amelyekben az adós szerződő fél?

Visszterhes szerződések

Amennyiben az adós a csődeljárás elrendelésének, illetve a reorganizáció vagy az adósságrendezés engedélyezésének időpontjában olyan visszterhes szerződés fele, beleértve az előszerződést is, amelyet a csődeljárás elrendelésének, illetve a reorganizáció vagy az adósságrendezés engedélyezésének időpontjában még akár az adósnak, akár a másik félnek teljesítenie kell, a következő szabályokat kell alkalmazni:

- csődeljárás vagy adósságrendezési eljárás során a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) az adós helyett teljesítheti a szerződést és teljesítést követelhet a szerződésben szereplő másik féltől, vagy megtagadhatja a teljesítést;
- reorganizáció során a birtokban lévő adós gyakorolja ugyanezt a jogkört, a hitelezői választmány hozzájárulásával.

Csődeljárás vagy adósságrendezési eljárás során úgy kell tekinteni, hogy amennyiben a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) a csődeljárást elrendelő végzés meghozatalától vagy az adósságrendezés engedélyezésétől számított 30 napon belül nem nyilatkozik a szerződés teljesítéséről, akkor megtagadta a teljesítést; eddig az időpontig eltérő szerződéses rendelkezés hiányában a másik fél nem mondhatja fel a szerződést. A reorganizáció során a birtokban lévő adós, amennyiben a reorganizáció engedélyezésétől számított 30 napon belül nem jelenti be, hogy megtagadja a teljesítést, köteles végrehajtani a visszterhes szerződést.

Az elsőként a szolgáltatás teljesítésére köteles másik fél visszatérhatja a teljesítést mindaddig, amíg a kölcsönös teljesítésről nem gondoskodnak vagy azt nem biztosítják, kivéve, ha a másik fél a fizetéseképtelenséget megállapító határozat közzétételét követően kötötte meg a szerződést.

Amennyiben a vagyonkezelő vagy a birtokban lévő adós megtagadja a teljesítést, a másik fél a teljesítés megtagadásától számított 30 napon belül kérheti az ebből eredő kára megtérítését. A másik félnek a szerződés csődeljárás elrendelését követő folytatásából eredő követelése a fizetéseképtelenségi vagyonnal szemben fennálló követelések.

A másik fél nem követelheti a fizetéseképtelenséget megállapító határozat előtti részteljesítés visszatérítését azon az alapon, hogy az adós a teljesítést nem viszonzta.

Fix határidőt tartalmazó szerződések

Amennyiben olyan megállapodás áll fenn, amely szerint egy piaci árral rendelkező eredményt meghatározott időpontban vagy meghatározott határidőn belül kell leszállítani, és a teljesítés vagy a határidő lejártának időpontja a csődeljárás elrendelése utánra esik, a kötelezettségvállalás teljesítését nem lehet követelni; csak az adós részéről a kötelezettségvállalás teljesítésének elmaradása által okozott kár követelhető. A „kár” a kikötött ár és a piaci ár közötti különbség, amelyet a csődeljárást elrendelő határozat hatálya lépésének napján a szerződésben a teljesítés helyeként kikötött helyen kell megfizetni. A másik fél a csődeljárás elrendelését követő harminc napon belül kérhet kártérítést, hitelezőként bejelentve igényét.

Kölcsönszerződés

Amennyiben az adós kölcsönszerződést kötött, a csődeljárás elrendelését követően a felszámolóbiztos követelheti a kölcsön visszafizetését a szerződéses törlesztési időszak lejárta előtt.

Bérlés, albérlés

A bérelti és albérelti szerződésekre vonatkozóan részletes szabályok vannak. Többek között, a csődeljárást elrendelő határozat meghozatalát követően a felszámolóbiztos jogszabály vagy a szerződés által meghatározott időtartamon belül jogosult felmondani az adós által kötött bérelti és albérelti szerződéseket, még akkor is, ha azokat határozott időre kötötték; a felmondási idő nem haladhatja meg a három hónapot. Ez megtehető a polgári törvénykönyv arra vonatkozó rendelkezéseinek sérelme nélkül, hogy a bérbeadó mikor és milyen feltételek mellett mondhatja fel a bérelti szerződést.

Az adósnak a csődeljárás elrendelésének időpontjában még a másik fél elfogadására váró szerződéstervezetei

A csődeljárás elrendelésének időpontjában az adós szerződés-kötésre irányuló, még el nem fogadott ajánlatai, valamint az adós által elfogadott, de még megkötendő szerződéstervezetei elenyésznek, amennyiben a fizetéseképtelenségi vagyont érintik. A csődeljárás elrendelésének időpontjában az adós által még el nem fogadott szerződéstervezeteit csak a felszámoló fogadhatja el.

Jogcímfenntartás

Amennyiben az adós egy vagyonelemet jogcímfenntartással adott el és azt a csődeljárás elrendelésének időpontja előtt átadta a vevőnek, a vevő választhat, hogy visszaadja-e a dolgot, vagy továbbra is követi a szerződést. Amennyiben a csődeljárás elrendelésének időpontja előtt az adós jogcímfenntartással vásárol meg és vesz át egy vagyontárgyat, az eladó nem kérheti a dolog visszaszolgáltatását, amennyiben a felszámolóbiztos az eladó felhívását követően indokolatlan késedelem nélkül teljesíti a szerződésben foglalt kötelezettségeket.

7 Milyen hatást gyakorol a fizetéseképtelenségi eljárás az egyes hitelezők által indított eljárásokra (a folyamatban lévő peres eljárások kivételével)?

A fizetéseképtelenségi eljárás megindítása a következő joggal jár:

a vagyona vonatkozó követelésekre és egyéb jogokra nem lehet hivatkozni perindítás érdekében, amennyiben azokra az igénybejelentés keretében hivatkozni lehet;

az adós tulajdonában álló vagyontárgyakra vagy a fizetéseképtelenségi vagyonhoz tartozó elemekre vonatkozó biztosítékból történő kielégítéshez való jog csak a fizetéseképtelenségről szóló törvényben meghatározott feltételek mellett gyakorolható és szerzhető meg. Ez vonatkozik a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követően javasolt, ingatlan érintő bírósági vagy lefoglalással kapcsolatos zálogjogra is;

az adós vagyontárgyait, illetve a vagyonhoz tartozó egyéb vagyontárgyakat érintő végrehajtás vagy lefoglalás elrendelhető, illetve kezdeményezhető, de

nem hajtható végre. A vagyon ellen irányuló követelések és az ezekkel egyenértékű követelések esetében ugyanakkor az adós vagyontárgyait érintő végrehajtás vagy lefoglalás a fizetéseképtelenségi bíróság döntése alapján végrehajtható, a döntésben rögzített korlátozásokkal;

nem gyakorolható a hitelező és az adós között kötött megállapodásban kikötött, a munkabérek és egyéb jövedelmek, illetve a határozat végrehajtása érdekében a jövedelmek letiltására vonatkozó jog.

8 Milyen hatást gyakorol a fizetéseképtelenségi eljárás a fizetéseképtelenségi eljárás megindításának pillanatában folyamatban lévő peres eljárások lefolytatására?

A fizetéseképtelenséget megállapító határozatok moratóriumot eredményeznek a vagyona vonatkozó olyan követelésekkel és egyéb jogokkal kapcsolatos bírósági és választottbírósági eljárásokban, amelyeket a fizetéseképtelenségi eljárás során be lehet jelenteni, amelyeket a fizetéseképtelenségi eljárás során bejelentettnek tekintenek, illetve amelyek a fizetéseképtelenségi eljárás során ki nem elégített igényekre vonatkoznak. Ellenkező rendelkezés hiányában nem lehet folytatni ezeket az eljárásokat, amíg hatályban van a fizetéseképtelenséget megállapító határozat.

9 Mik a hitelezők fizetéseképtelenségi eljárásban való részvételének fő jellemzői?

A hitelezők részvételével kapcsolatos elvek

A fizetéseképtelenségi eljárások többek között az alábbi, a hitelezők részvételével kapcsolatos elveken alapulnak:

a fizetésképtelenségi eljárásokat úgy kell lefolytatni, hogy egyik felet se érje méltánytalan sérelem és ne jusson jogellenes előnyhöz, valamint, hogy sor kerüljön a hitelezők gyors, gazdaságos és lehető legmagasabb szintű kielégítésére; azon hitelezőknek, akik azonos vagy hasonló jogállással rendelkeznek, ugyanolyan lehetőségeik legyenek a fizetésképtelenségi eljárásban; jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a fizetésképtelenségi eljárás megindítását megelőzően jóhiszeműen megszerzett hitelezői jogok a fizetésképtelenségi bíróság döntésével, illetve a felszámolóbiztos ezt követő eljárása révén nem korlátozhatók; a hitelezők kötelesek tartózkodni az igényeik kielégítését a fizetésképtelenségi eljárás keretein kívül célzó magatartástól, kivéve, ha jogszabály ezt lehetővé teszi.

Hitelezői szervek

A hitelezői szervek a következők:

a hitelezői gyűlés;

a hitelezői választmány (vagy a hitelezői képviselő).

A hitelezői gyűlés felel a hitelezői választmány tagjainak és póttagjainak (illetve a hitelezői képviselőnek) a megválasztásáért és visszahívásáért. A hitelezői gyűlés saját hatáskörébe vonhat bármely, a hitelezői szervek hatáskörébe tartozó kérdést. Amennyiben nem kerül sor hitelezői választmány vagy hitelezői képviselő kijelölésére, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a hitelezői gyűlés jár el e minőségben.

Amennyiben 50-nél több hitelezőt vettek nyilvántartásba, a hitelezői gyűlés köteles létrehozni a hitelezői választmányt. Egyéb esetekben elegendő a hitelezői képviselő megválasztása.

A hitelezői gyűlés hatáskörébe tartozó vagy a hitelezői gyűlés által saját hatáskörébe vont kérdések kivételével a hitelezői választmány gyakorolja a hitelezői szervek hatásköreit. Így különösen a hitelezői választmány ellenőrzi a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) tevékenységét, továbbá jogosult arra, hogy a fizetésképtelenségi eljárással kapcsolatos javaslatokat terjesszen a fizetésképtelenségi bíróság elé. A hitelezői választmány védi a hitelezők közös érdekeit, valamint a felszámolóbiztos (vagyonkezelővel) együttműködve elősegíti a fizetésképtelenségi eljárás céljának elérését. A hitelezői választmányra vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a hitelezői képviselőre is.

Hitelezői kategóriák

A jog különbséget tesz biztosított és nem biztosított hitelezők között.

A biztosított hitelező olyan hitelező, akinek követelését a vagyonhoz tartozó vagyontárgyak biztosítják, zálogjog, visszatartási jog, elidegenítési korlátozás, jog vagyonkezelői átruházása, a biztosítékra vonatkozó követelés átruházása vagy hasonló külföldi jogintézmény révén.

A biztosított hitelezők jelentős befolyást tudnak gyakorolni a fizetésképtelenségi eljárás során. Amennyiben az adós a fizetésképtelenségről szóló törvény alapján átszervezhető üzleti vállalkozás, a fizetésképtelenségi módszerről (csődeljárás vagy reorganizáció) szóló határozat elfogadása legalább a hitelezői gyűlésen jelenlevő biztosított hitelezők (és ugyanígy a nem biztosított hitelezők) felének szavazatát igényli, követeléseik összege alapján számítva, kivéve, ha a jelenlevő hitelezők legalább 90%-a (követeléseik összege alapján számítva) a határozat mellett szavaz. A biztosított hitelező emellett utasítást adhat a vagyon birtokában lévő személy számára, hogy miként kezelje a biztosítékot, és ez az utasítás e személy számára kötelező, feltéve, hogy az utasítások előmozdítják a gondos ügyintézkést. A felszámolóbiztos is kötik a biztosított hitelezőknek a biztosíték értékesítésére vonatkozó utasításai. A felszámolóbiztos megtagadhatja az ilyen utasítások teljesítését, ha úgy ítéli meg, hogy a biztosíték tárgya kedvezőbb feltételek mellett értékesíthető, amely esetben felkéri a fizetésképtelenségi bíróságot, hogy felügyeleti jogkörében bírálja felül az utasításokat. Egy vagyontárgy, jog, követelés vagy egyéb elem fizetésképtelenségi eljárás során történő értékesítése eredményeként a biztosított hitelező követelésének biztosítéka elenyészik, még akkor is, ha a hitelező nem jelentette be a követelést.

A biztosított hitelezők követeléseit az eljárás bármely szakaszában az értékesítés teljes bevételéből fedezik, a felszámolóbiztos díjának, valamint a kezelés és értékesítés költségeinek levonását követően, figyelemmel a biztosíték keletkezésének időpontjára.

Minden egyéb hitelező nem biztosított hitelezőnek minősül. Jogállásuk a fizetésképtelenségi eljárás során gyengébb, és követeléseik kielégítésének várható szintje a statisztikai adatok alapján rendszerint jóval alacsonyabb.

10 Mi módon használhatja vagy értékesítheti a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyon részét képező vagyontárgyakat?

A felszámolóbiztos a csődeljárás során használhatja a vagyon elemeit. A felszámolóbiztos felhatalmazást kap arra, hogy rendelkezzen a vagyonnal, valamint, hogy gyakorolja az adós jogait és teljesítse kötelezettségeit a vagyonnal kapcsolatos ügyekben. A felszámolóbiztos különösen gyakorolja a fizetésképtelenségi vagyonban található részvényekhez kapcsolódó részvényesi jogokat, döntéseket hoz az üzleti titkokat és a titoktartás más területeit illetően, gyakorolja a munkáltatói jogokat az adós munkavállalóival szemben, és felel az adós üzleti tevékenységének folytatásáért, könyvvizetéséért és az adózási szabályok betartásáért. A felszámolóbiztos feladata továbbá a vagyon értékesítése.

A reorganizációban és az adósságkönnyítési eljárásban az adós megőrzi e jogokat, de jelentős korlátozások mellett.

11 Mely követelések terjeszthetők elő az adósnak a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonával szemben és miként kezelendők a fizetésképtelenségi eljárás megindítását követően keletkező követelések?

A vagyon ellen irányuló követelések és az ezekkel egyenértékű követelések a fizetésképtelenséget megállapító határozat meghozatalát követően teljes mértékben kifizethetők.

Különbséget kell tenni a következők között:

a fizetésképtelenségi eljárás megindítását követően, illetve a moratórium bejelentését követően felmerült vagyon ellen irányuló követelések (különösen a készkiadások és az átmeneti vagyonkezelő, az adós felszámolója, valamint a hitelezői választmány tagjai díjazásának, valamint a hitelfinanszírozásból eredő hitelezői igények megtérítése);

a fizetésképtelenséget megállapító határozat meghozatalát követően felmerült vagyon ellen irányuló követelések (különösen a készkiadások, a felszámolóbiztos díja, adók, közterhek, illetékek, társadalombiztosítási járulékok, állami foglalkoztatási járulékok és állami egészségbiztosítási járulékok);

a vagyon ellen irányuló követelésekkel egyenértékű követelések (különösen az adós munkavállalóinak munkajogi igényei és a kötelező fenntartással kapcsolatos hitelezői igények).

12 Mik a követelések előterjesztésének, igazolásának és elfogadásának szabályai?

A követelések bejelentése

A hitelezők formanyomtatványon jelenthetik be követéseiket a fizetésképtelenségi bíróságnak, a fizetésképtelenségi eljárás megindításától a fizetésképtelenséget megállapító határozatban rögzített határidő lejártáig. A határidőt követően bejelentett követeléseket a fizetésképtelenségi bíróság nem veszi figyelembe, és azokat nem rendezik a fizetésképtelenségi eljárás során. A bíróság előtt már hivatkozott követeléseket, valamint a végrehajtható követeléseket (beleértve a végrehajtást vagy lefoglalás révén érvényesítés alatt álló követeléseket is) szintén be kell jelenteni. A követelést bejelentő hitelező, illetve a nyilvántartott hitelezőnek tekintendő személy a fizetésképtelenségi eljárás során bármikor visszavonhatja a követelést.

A követelés bejelentésére irányuló kérelemben ki kell fejteni a követelés keletkezésének körülményeit és annak összegét. A követelést mindig pénzben kell számszerűsíteni, akkor is, ha nem pénzbeli vagyonelemről van szó. A követelésbejelentésben hivatkozott minden okiratot csatolni kell a bejelentéshez. A követelés végrehajthatóságát eredeti okirattal kell igazolni.

Az elévülési idő vagy a jogvesztő határidő szempontjából a követelés bejelentésére irányuló kérelem ugyanolyan joghatásokkal jár, mint a kereset benyújtása, vagy a valamely jogra bíróság előtt történő hivatkozás; ez az időtartam a kérelem fizetésképtelenségi bírósághoz való benyújtásának napján kezdődik.

A hitelező felel a követelés bejelentésére irányuló kérelemben szereplő adatok pontosságáért. Amennyiben a követelés eltúlzott (több, mint 100%-kal), a fizetésképtelenségi bíróság a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) javaslatára eljárva bírságot szabhat ki, elrendelve egy a követelés előterjesztéséhez kapcsolódó valamennyi körülmény mérlegelése és magának a követelésnek a felülvizsgálata alapján meghatározott, de legfeljebb azon összegig terjedő összeg megfizetését a fizetésképtelenségi vagyon részére, amellyel a bejelentett követelés meghaladta a bizonyított tényleges értéket.

A hitelező ahhoz fűződő jogát, hogy követelését a biztosítékból elégtésék ki, figyelmen kívül kell hagyni, ha a követelést az előírt sorrendtől eltérő helyen terjesztik elő, valamint akkor is, ha felülvizsgálata során megállapítást nyer, hogy azt több, mint 100%-kal túlértékelték a biztosítás szintjéhez képest. Ebben az esetben a fizetésképtelenségi bíróság elrendelheti, hogy a hitelező fizessen egy adott (pénzbeli) összeget azon biztosított hitelezők részére, akik ugyanazon vagyontárgyak vonatkozásában jelentettek be biztosítékkal fedezett követeléseket. E kifizetés összegét a fizetésképtelenségi bíróság a követelés biztosítékból való kielégítéséhez fűződő jog gyakorlása és felülvizsgálata összes körülményének figyelembe vételével állapítja meg, de az legfeljebb azon összegig terjedhet, amellyel a bejelentésben szereplő biztosíték értéke meghaladta a biztosíték bizonyított tényleges értékét.

A bejelentett igények ellenőrzése

A bejelentett igényeket először a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) vizsgálja meg, elsődlegesen összevetve azokat a csatolt okiratokkal és az adós könyveivel, illetve a külön jogszabálynak megfelelően vezetett nyilvántartásával. Ezt követően a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) felhívja az adóst, hogy tegyen észrevételeket a követeléseket illetően. Szükség esetén a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) az együttműködésre kötelezett hatóságokkal együttműködve lefolytatja a követelések szükséges vizsgálatát.

Amennyiben a bejelentett követelés hibás vagy hiányos, a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) felhívja a hitelezőt, hogy azt 15 napon belül (hosszabb határidő is megadható) javítsa ki vagy egészítse ki, és ezzel kapcsolatban tanácsokat ad a számára. A megfelelő módon és időben ki nem egészített vagy ki nem javított követeléseket a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) a fizetésképtelenségi bíróság elé terjeszti, annak eldöntése érdekében, hogy a kérelmet figyelmen kívül hagyják-e. A hitelezőt ennek megfelelően tájékoztatni kell.

A felszámolóbiztos (vagyonkezelő) listát állít fel a bejelentett követelésekről. A biztosított hitelezők külön listán szerepelnek. Amennyiben a felszámolóbiztos (vagyonkezelő) elutasít egyes követeléseket, ennek egyértelműen ki kell tűnnie. Minden hitelező esetében fel kell tüntetni az azonosításához szükséges információkat, a követelés felmerülésének körülményeit, valamint annak összegét és ranghelyét. Ezenfelül a biztosított hitelezők esetében rögzíteni kell a biztosíték indokát és módját.

A fizetésképtelenségi bíróság a vizsgálati tárgyalást megelőzően a bejelentett követelések listáját közzéteszi a fizetésképtelenségi nyilvántartásban. A fizetésképtelenségi bíróság emellett a fizetésképtelenségi nyilvántartásban haladéktalanul közzéteszi a bejelentett követelések listáját érintő minden változást. A bejelentett követeléseket ezt követően a fizetésképtelenségi bíróság által elrendelt vizsgálati tárgyaláson megvizsgálják. A tárgyalás helyét és a időpontját a fizetésképtelenségi bíróság a fizetésképtelenséget megállapító határozatban jelöli ki. A hitelezők a vizsgálati tárgyalás végéig megváltoztathatják bejelentett követelésük összegét, kivéve, ha a követelés biztosított, vagy azt jogerős határozatban elutasították. Nem változtathatják meg ugyanakkor a bejelentett követelés felmerülésének indokát és annak ranghelyét.

A követelések kifogásolása

Valamennyi bejelentett követelés valódiságát, összegét és ranghelyét kifogásolhatja: a) a felszámolóbiztos (vagyonkezelő); b) az adós; vagy c) valamely nyilvántartott hitelező.

A nyilvántartott hitelező részéről a hitelezői követelés kifogásolásának ugyanolyan formai kellékekkel kell rendelkeznie, mint egy polgári perrendtartás szerinti keresetnek, és abból egyértelműen ki kell tűnnie, hogy a követelés valódiságát, összegét vagy ranghelyét vitatják. A kifogást előírt formanyomtatványon kell előterjeszteni.

A fizetésképtelenségről szóló törvény a kifogás következő típusait ismeri el:

a követelés valódiságának vitatása – ebben az esetben arra hivatkoznak, hogy a követelés soha nem merült fel vagy hogy az teljes mértékben megszűnt vagy elévült;

a követelés összegének vitatása – ebben az esetben arra hivatkoznak, hogy az adós kötelezettsége alacsonyabb, mint a bejelentett összeg (a követelést kifogásoló személynek meg kell jelölnie a követelés tényleges összegét is);

a követelés ranghelyének vitatása – ebben az esetben arra hivatkoznak, hogy a követelés kevésbé kedvező ranghelyet foglal el, mint amelyre a bejelentett követelésben hivatkoztak, vagy a követelés biztosítékból való kielégítéséhez fűződő jogot vitatják (a követelés ranghelyét kifogásoló személynek meg kell jelölnie a követelés kielégítésének ranghelyét is).

Amennyiben egy nyilvántartott hitelező kifogásolja egy másik nyilvántartott hitelező követelését, a hitelezők egy kiegészítő jogvita felei lesznek. A kiegészítő jogvitában részt nem vevő, ott valamely felet támogatni kívánó felszámolóbiztos (vagyonkezelőt) beavatkozási jog illeti meg.

A kifogásolt követelések valódiságát, összegét és ranghelyét érintő jogvitákat a fizetésképtelenségi bíróság bírálja el.

13 Mik a vagyon értékesítéséből származó bevétel elosztásának szabályai? Miként rangsorolják a követeléseket és a hitelezők jogait?

A fizetésképtelenségi vagyont a csődeljárás során értékesítik. Ez azt jelenti, hogy a vagyonhoz tartozó elemeket a hitelezők arányos kielégítése érdekében készpénzre váltják. A vagyont a felszámoló értékesíti. E lépésre csak azt követően kerülhet sor, hogy a csődeljárást elrendelő végzés jogerőre emelkedett és megtartották az első hitelezői gyűlést. Ez alól kivételt képeznek azok a vagyonelemek, amelyeknél fennáll az elenyészés vagy megromlás veszélye; a fizetésképtelenségi bíróság egyéb okokból is kivételt engedhet. Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a vagyon értékesítése teljes körűen megszünteti a végrehajtást vagy lefoglalást elrendelő végzés hatályát és a vagyontárgyak értékesítéséhez kapcsolódó egyéb hiányosságokat.

A fizetésképtelenségi vagyon a következő módokon értékesíthető:

nyilvános árverés;

ingók és ingatlanok értékesítése a polgári perrendtartás végrehajtásról szóló rendelkezései alapján;

a vagyontárgyak árverésen kívüli értékesítése.

Amennyiben a vagyon értékesítésének bevétele nem elegendő valamennyi követelés kielégítéséhez, akkor először a felszámolóbiztos díját és a készkiadásait rendezik, majd a moratórium során felmerült hitelezői követeléseket, a hitelfinanszírozásból eredő hitelezői igényeket, a vagyon fenntartásához és kezeléséhez kapcsolódó költségeket, az adós munkavállalóinak munkajogi igényeit, továbbá a hitelezők fenntartáshoz és az egészségkárosodás megtérítéséhez kapcsolódó követeléseit). Az egyéb követeléseket arányosan elégtítik ki.

Miután a zárójelentést jóváhagyó határozat jogerőre emelkedett, a felszámolóbiztos végzéstervezetet nyújt be a vagyon felosztásáról a fizetésképtelenségi bíróság részére, amelyben rögzíti, hogy mekkora összeg fizetendő a bejelentett követelések felülvizsgált listáján szereplő egyes követelések után. Ennek alapján a fizetésképtelenségi bíróság végzést hoz a vagyon felosztásáról, amelyben meghatározza a hitelezők részére fizetendő összegeket. A felosztási tervben szereplő valamennyi hitelezőt követelésük bizonyított összege arányában elégtítik ki. A felosztást megelőzően ki kell fizetni azokat a ki nem elégtített követeléseket, amelyek a csődeljárás során bármikor kielégíthetők, vagyis:

a vagyonnal szembeni követeléseket – a felszámolóbiztos díját és készkiadásait, az adós vagyonának fenntartásával és kezelésével kapcsolatos költségeket, az adókat, közterheket, illetékeket, társadalombiztosítási járulékokat, állami foglalkoztatási járulékokat és állam egészségbiztosítási járulékokat stb.;

a vagyon ellen irányuló követelésekkel egyenértékű követeléseket – az adós munkavállalóinak munkajogi igényeit, a hitelezők egészségkárosodás megtérítéséhez kapcsolódó követeléseit, a kormányzati követeléseket stb.;

a biztosított követeléseket.

14 Mik a fizetésképtelenségi eljárás – különösen egyezség által történő – befejezésének feltételei és joghatásai?

A csődeljárás lezárása

Miután a vagyont értékesítették, a felszámolóbiztos zárójelentést terjeszt a fizetésképtelenségi bíróság elé. A zárójelentésnek ismertetnie kell a felszámolóbiztos tevékenységének általános jellemzőit és tartalmaznia kell annak számszerűsített pénzügyi eredményeit. Számszerűen meg kell határozni a hitelezők között felosztandó összeget és meg kell jelölnie e hitelezőket, feltüntetve a teljes összegből való részesedéseik összegét. A zárójelentéssel együtt a felszámolóbiztos a díjairól és költségeiről szóló kimutatást terjeszt a fizetésképtelenségi bíróság elé.

A fizetésképtelenségi bíróság megvizsgálja a felszámolóbiztos zárójelentését és számláját, a felszámolóbiztos pedig meghallgatását követően kijavítja annak hibáit és hiányosságait. A fizetésképtelenségi bíróság a felszámolóbiztos felülvizsgált zárójelentését hirdetményi közzététel útján közli a felekkel. Miután a zárójelentést jóváhagyó határozat jogerőre emelkedett, a felszámolóbiztos végzéstervezetet nyújt be a vagyon felosztásáról a fizetésképtelenségi bíróság részére, amelyben rögzíti, hogy mekkora összeg fizetendő a bejelentett követelések felülvizsgált listáján szereplő egyes követelések után. A fizetésképtelenségi bíróság végzést hoz a vagyon felosztásáról, amelyben meghatározza a hitelezők részére fizetendő összegeket. A felosztási tervben szereplő valamennyi hitelezőt követelésük bizonyított összege arányában elégtik ki. A felosztásról szóló végzésben a fizetésképtelenségi bíróság a felosztást elrendelő végzés jogerőre emelkedésétől számított két hónapot meg nem haladó határidőt ír elő a felszámolóbiztos részére a végrehajtásra. A csődeljárás a felszámolóbiztosnak a csődeljárás elrendelő végzés végrehajtásáról szóló jelentése benyújtásával és a fizetésképtelenségi bíróság ezen eljárást lezáró határozatával ér véget. A bíróság egyes más, jogszabály által előírt esetekben is a csődeljárás lezárásáról dönt, így például ha megállapítást nyer, hogy az adós vagyona egyértelműen nem alkalmas a hitelezők kielégítésére. Amikor a csődeljárás lezárását elrendelő határozat jogerőre emelkedik, a csődeljárás véget ér.

A reorganizáció lezárása

A reorganizáció a fizetésképtelenségi bíróság azon határozatával ér véget, amelyben az tudomásul veszi a reorganizációs terv vagy jelentős részei teljesítését. E határozat ellen fellebbezésnek helye nincs.

A reorganizáció a fizetésképtelenségi bíróság azon határozatával is véget érhet, amellyel jogszabályban meghatározott esetekben elrendeli a reorganizáció helyett a csődeljárás lefolytatását, különösen akkor, ha problémák merülnek fel a reorganizációs terv jóváhagyását és az annak való megfelelést illetően. A fizetésképtelenségi bíróság nem hozhat a reorganizáció helyett a csődeljárás lefolytatását elrendelő határozatot, ha a reorganizációs terv fontos elemei teljesülnek. A reorganizáció helyett a csődeljárás lefolytatását elrendelő határozattal szemben fellebbezést az adós, a reorganizációt kérő fél, a vagyonkezelő, illetve a hitelezői választmány terjeszthet elő. Amennyiben a fizetésképtelenségi bíróság úgy dönt, hogy elrendeli a reorganizáció helyett a csődeljárás lefolytatását, a csődeljárás megindításához fűződő joghatások beállnak, kivéve, ha a fizetésképtelenségi bíróság határozatában eltérő feltételeket állapít meg az átalakulást illetően.

Az adósságkönnyítési eljárás lezárása

Az adósságkönnyítési eljárás a fizetésképtelenségi bíróság azon határozatával ér véget, amelyben az tudomásul veszi az adósságkönnyítés végrehajtását. E határozat ellen fellebbezésnek helye nincs. Amennyiben az adós az elfogadott adósságkönnyítési módszer szerinti valamennyi kötelezettségét megfelelő módon és időben teljesíti, a fizetésképtelenségi bíróság – az adós javaslatára – végzést hoz, amellyel mentesíti az adóst az adósságkönnyítési eljárásban szereplő követelések megfizetése alól az addig még meg nem fizetett részek mértékében.

Az adósságkönnyítési eljárás akkor is véget érhet, ha a bíróság jogszabályban meghatározott esetekben úgy dönt, hogy nem folytatja ezt az eljárást és kimondja, hogy az adós fizetésképtelenségét csődeljárás keretében kezeli, különösen, ha az adós nem felel meg az adósságkönnyítés feltételeinek.

15 Melyek a hitelezőket a fizetésképtelenségi eljárás befejezése után megillető jogok?

Az eljárás lezárását követően természetes személy vagyona irányuló csődeljárásban (a csődeljárás lezárását követően bármikor), illetve jogi személy vagyona irányuló csődeljárásban (a nyilvános nyilvántartásból való törlésével történő megszüntetéséig) lefoglalást vagy végrehajtást elrendelő végzés bocsátható ki olyan bizonyított és az adós által nem vitatott követelés vonatkozásában, amelyet a csődeljárás során nem elégtettek ki. Végrehajtási iránti kérelem előterjesztésénél kizárólag egy végrehajtási lapot és a szóban forgó csődeljárásban történő követelés érvényesítéséről szóló jelentést kell benyújtani. A jog a csődeljárás lezárását követő tíz év elteltével évül el, azzal, hogy az elévülési idő az eljárást lezáró végzés hatályba lépésének napján kezdődik.

Reorganizáció esetén a reorganizációs terv hatályba lépését követően az adóssal szemben végrehajtás, illetve lefoglalás rendelkezhető el és hajtható végre, a reorganizációs tervben szereplő követelés behajtása érdekében. Amennyiben azonban a követelést vitatták, a végrehajtás, illetve lefoglalás csak akkor lehetséges, ha a fizetésképtelenségi bíróság követelést megállapító határozata jogerőre emelkedett; e határozatot csatolni kell a kérelemhez.

Adósságkönnyítés esetén az adósságkönnyítési eljárás végén, a fennmaradó követelések megfizetése alóli mentesítést követően a fennmaradó követelések tekintetében a továbbiakban nem lehet végrehajtás, illetve lefoglalás révén kielégítést keresni. Nem releváns az a körülmény, hogy a hitelezőket részlegesen kielégítették az adósságkönnyítési eljárás során, vagy hogy egyáltalán bejelentették-e követeléseiket a fizetésképtelenségi eljárásban.

16 Ki viseli a fizetésképtelenségi eljárás során felmerült költségeket és kiadásokat?

A költségeket – különösen a felszámolóbiztos díját és készkiadásait – a vagyonból kell fedezni, vagyis azokat az adós viseli.

Mivel a fizetésképtelenségi vagyon nem mindig elegendő ahhoz, hogy fedezze a költségeket, a fizetésképtelenségi bíróság a fizetésképtelenség megállapítása iránti kérelem elbírálását megelőzően arra kötelezheti a fizetésképtelenség megállapítását kérő felet, hogy meghatározott határidőn belül fizessen előleget a fizetésképtelenségi eljárás költségeire, amennyiben az eljárás költségeinek fedezésére szükséges és a szükséges források más módon nem biztosíthatók. Ez akkor is alkalmazandó, ha egyértelmű, hogy az adósnak nincsen vagyona. A jogszabály felső határt állapít meg az ilyen előlegek összegét illetően. Amennyiben több fizetésképtelenség megállapítását kérő fél van, akkor egyetemlegesen kell előleget fizetniük.

Ha a vagyon nem alkalmas a költségek fedezésére, a fennmaradó részt a fizetésképtelenségi eljárás költségeire szolgáltatott előlegből fedezik, vagyis azt a kérelmező viseli.

Ha az előleg sem fedezi a költségeket, akkor azokat az állami viseli. Az állam által viselendő költségek felső határát külön jogszabály állapítja meg.

17 Mik a hitelezők összességének hátrányt okozó jogügyletek semmisségére, megtámadhatóságára és végrehajthatatlanságára vonatkozó szabályok?

Az adós azon jogügyletei, amelyek célja a hitelezői igények kielégítésének csökkentése, vagy egyes hitelezők előnyben részesítése, nem hajthatók végre. Az adós e tekintetben fennálló bármely mulasztását jogügyletnek kell tekinteni. Az ilyen végrehajthatatlan jogügyletnek három kategóriája van: a) megfelelő ellenszolgáltatás nélküli jogügyletek; b) olyan preferenciális jogügyletek, amelyek olyan helyzetet eredményeznek, amelyben valamelyik hitelező egy másik hitelező kárára nagyobb mértékű kielégítésben részesül, amint amelyben egyébként a csődeljárás keretében részesülne; c) olyan jogügyletek,

amelyek esetén az adós szándékosan csorbítja valamelyik hitelező kielégítését, amennyiben e szándék ismert volt a másik fél számára, vagy valamennyi körülmény figyelembe vételével ismertnek kellett volna lennie.

Az adós jogügyleteinek végrehajthatatlanságát a fizetésképtelenségi bíróságnak a felszámolóbiztos által indított, az adós jogügyletét megtámadó keresete (az ügylet figyelmen kívül hagyása iránti kereset) alapján hozott ítélete állapítja meg. A felszámolóbiztos a fizetésképtelenséget megállapító határozat hatályba lépésének időpontjától számított egy éves határidőn belül indíthatja meg az ügylet figyelmen kívül hagyása iránti keresetet. Amennyiben a keresetet e határidőn belül nem indítják meg, az ügyletfigyelmen kívül hagyásához fűződő jog megszűnik. Az adós részére a végrehajthatatlan jogügyletek után fizetett ellenszolgáltatás a vagyon részét képezi, az ügylet figyelmen kívül hagyása iránti keresetnek helyt adó ítélet jogerőre emelkedésének időpontjától.

A jogügylet végrehajthatatlansága nem hat ki annak hatályára. A csődeljárásban azonban az adós részére a végrehajthatatlan jogügyletek után fizetett ellenszolgáltatás a vagyon részét képezi. Amennyiben az adós részére a végrehajthatatlan jogügyletek után fizetett eredeti ellenszolgáltatás nem vonható a vagyon körébe, azzal egyenértékű kompenzációt kell szolgáltatni.

A fizetésképtelenségi bíróságot nem köti más bíróság vagy más hatóság azon, a fizetésképtelenségi eljárás során hozott döntése, amely szerint valamely, az adós eszközeire vagy kötelezettségeire vonatkozó jogügylet érvénytelen, ahogy a más módon tett ilyen megállapítás sem. A fizetésképtelenségi eljárás során kizárólag a fizetésképtelenségi bíróság vizsgálja az ilyen jogügylet érvénytelenségét, akár előzetes döntésre irányuló eljárás keretében, akár az e kérdésre vonatkozó kiegészítő jogvita keretében. E jogvitában a fizetésképtelenségi eljárás adóson kívüli felei (a vagyon birtokában lévő adós kivételével), valamint a felszámolóbiztos és az ügyészség terjeszthetnek elő keresetet. A felszámolóbiztosnak alperesként vagy felperesként perben kell állnia.

Amennyiben jogerős ítélet ezt követően azt mondja ki, hogy az adós eszközeire vagy kötelezettségeire vonatkozó jogügylet érvénytelen, az ellenszolgáltatás formáját öltő megszerzett gazdasági előnyt vissza kell vinni a vagyon körébe.

Amennyiben az adós eszközeire vagy kötelezettségeire vonatkozó jogügylet érvénytelenségét olyan bírósági ítélet mondja ki, amely a fizetésképtelenségi eljárás megindítását megelőzően emelkedik jogerőre, az ítélet alapjául szolgáló jogügyletet a fizetésképtelenségi eljárás során érvénytelennek kell tekinteni.

A követelések egyes kategóriáira vonatkozó különös szabályok

A követelések alábbi kategóriáira különös szabályok vonatkoznak:

a fizetésképtelenségi eljárás megindítását vagy a moratórium kimondását követően a vagyonnal szemben felmerült követelések;

a fizetésképtelenséget megállapító határozat meghozatalát követően a vagyonnal szemben felmerült követelések;

a vagyonnal szemben felmerült követelésekkel egyenértékű követelések;

alárendelt követelések;

az adós részvényeseinek vagy tagjainak a társaságban vagy szövetkezetben való részvételével összefüggésben felmerült követelések.

Utolsó frissítés: 21/08/2018

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.